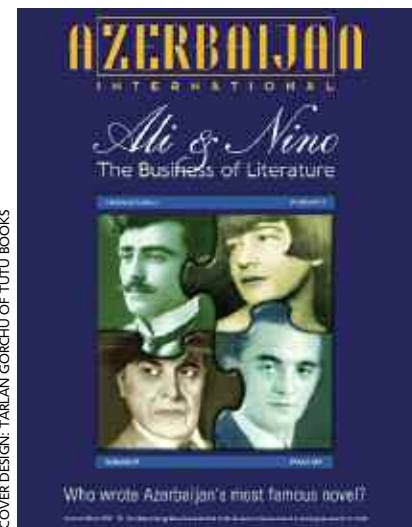

Azerbaijan International 15.2 - 15.4 (2011)

COVER DESIGN: TARLAN GORCHU OF TUTU BOOKS

Əli və Nino romanı ilk dəfə 1937-ci ildə vyanalı nəşir tərəfindən alman dilində işıq üzü gördüyü zamandan etibarən Qurban Səid təxəllüsü arxasındakı müəllifin həqiqi kimliyi oxucuların marağına səbəb olmuşdur. Həqiqi müəllif kim idi? Yusif Vəzir Çəmənəminli, Əsəd Bəy (Lev Nussimbaum), Qriqol Robakidze, yoxsa Elfrida Ehrenfels? Heç şübhəsiz, romanın ətrafındakı sirin başlıca səbəblərindən biri o zaman da, və romanın 33 dilə tərcümə edildiyi bu anda da "ədəbiyyat biznesi" olmuşdur.

Azərbaycanın Nyu York Culyard Musiqi Məktəbinin ilk məzunu skripkaçı Sabina Rakçeyeva (AZER.com-da axtar) Azərbaycan xalq mahnısı "Sarı gəlini" bizim ALI-NINO.com saytı üçün hazırlamışdır. Yeni diskdə Rakçeyevanın "Şərqə doğru" ansamblının ifaları yer alır. Qulaq asmaq üçün: SabinaRakcheyeva.com.

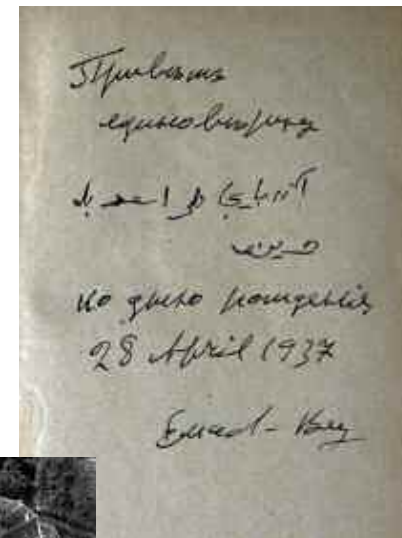
- 2 Məqalələr
- 6 Baş məqalə: Əli və Ninonun əsl müəllifi: Bunun həqiqətən də əhəmiyyəti varmı?
- 7 Afişa: Əli və Nino, İndi 33 dildə
- 12 Əli və Nino – Sevgi Hekayəsi. Milli, dini, cinsi ayrı-seçkiliyi olmayan sərhədsiz dünya
- 18 Əli və Ninonun bütün nəşrlərinin üz qabıqları
- 19 Əməkdaşlar
- 30 Sədaqət: Artıq bizimlə olmasalar da hələ də tədqiqatımıza əsaslı şəkildə təsir göstərən
- 32 Xəritə: Əli və Nino – Gəzinti Turu
- 34 Bioqrafiya: İki yazıcının həyatı. Yusif Vəzir Çəmənəminli və Lev Nussimbaum / Əsəd Bəy
- 48 Əli və Nino romanının müəllifliyi ilə bağlı tez-tez soruşulan suallar
- 94 Qeydlər: Tez-tez soruşulan suallar
- 138 Kitab biznesi: Tom Ris: Orientalist. Çəmənəminlinin oğlu Orxan Vəzirovun Risin "nağılına" etirazı
- 146 Arxivlər: Fırıldaqça bir bax! Vakkanın Əsəd Bəy haqda sensasiyalı bioqrafiyası
- 148 Arxivdəki sirlər. Lev Nussimbaumun Bakıdakı məktəb sənədləri
- 162 Diaqram: Əsəd Bəy çoxmu məhsuldardı? 8 ildə ən azı 16 kitab
- 164 Əsəd Bəyin 16 kitabı
- 166 Tənqidçilər: Fakt, yoxsa uydurma? Əsəd Bəyin müasirlərinin dediklərindən
- 180 Əsəd Bəy və "Əli və Nino": Onun əsl müəllif olmadığını göstərən yeddi səbəb
- 218 Folklor: Əsəd Bəy nələri bilmirdi? Qafqazın portreti— Sensasiyalı və oportunist
- 230 "Kəs və Yarışdır" müəllifi: Əsəd Bəyin Əli və Ninodakı barmaq izləri

34

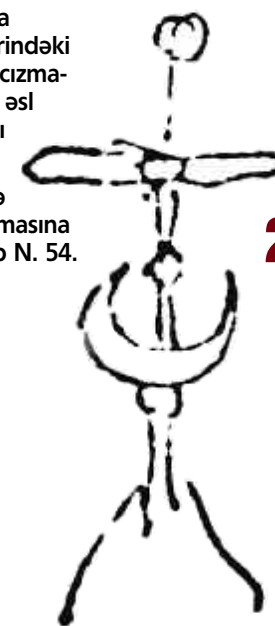
İki yazıcının həyatı
Yusif Vəzir Çəmənəminli (1887-1943)
və Lev Nussimbaum / Əsəd Bəy (1905-1942)
Əsəd Bəy 1920-ci ildə bolşeviklər Bakını tutduğu zaman ölkəni tərk etmişdi; Çəmənəminli isə bu zaman diplomatik missiya ilə ölkədən kənarı idi və xalqı ilə bir olmaq üçün geri qayıtmaq riskini göz önünə almışdı.
Ona geri qayıtmaq üçün icazə verilsə də tezliklə əks-inqilabçı adı ilə damğalandı və o, QULAQ-da həbsə məhkum edilərək elə orada da vəfat etdi.

Necə olur ki, Əsəd Bəy Azərbaycan dilində ərəb əlifbası ilə nə öz adını, nə də böyüyüb boya-başa çatdığı ölkənin adını yazma bilmir? Üstəlik o yazırdı: "Azərbaycan dili olduqca asandır və nə qədər axmaq olmasından asılı olmayaraq hər bir şəxs bu dili başa düşüb onu istifadə edə bilər". Əsəd Bəyin 1937-ci ildə imzaladığı və Avstriyadakı Lixtenau qəsri qədim bir sandıqda saxlanılan kitab tam fərqli bir hekayədən xəbər verir.
Əli və Ninonun müəllifliyi ilə bağlı Tez-tez soruşulan suallar
FAQ qeyd: 128-130.

110

Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan şagird dəftərindəki 1907-ci ilə aid eskiz və cizmə-qaralar Əli və Ninonun əsl müəllifinin azərbaycanlı olduğuna işarə edir.

294

Çəmənəminlinin Əli və Ninonun əsl müəllifi olmasına dair 101 səbəb... Səbəb N. 54.

256

Bu gül rəsmi Yusif Vəzirovun (Çəmənəminli) aşiq olduğu yəhudi bir qıza təqdim edilmişdi. O qız Ninonun prototipi idimi?

298

1908-ci ildə Türkmənistanın Aşqabad şəhərində inşa edilən Bəhai ibadət evi ilə Əli və Nino romanının müəlliflik məsələsi arasında nə əlaqə var?
Çəmənəminlinin Əli və Ninonun əsl müəllifi olmasına dair 101 səbəb... Səbəb N. 66

Alman dilində 2009

Azərbaycan dilində 2010

Holland dilində 2010

18

Əli və Nino hazırda 33 dilə tərcümə edilib. Romanın 100-ə yaxın nəşrinin üz qabığına AZER.com-da baxın. Ən son nəşrlər

Baş Redaktor: Betti Bleyer
 Naşir: Piruz Xanlı
 Redaksiya heyəti: Könül Səmədova
 Sevinc Mehdizadə
 Aışa Cabbarova
 Şəfa Kərimova
 Azərbaycan dilində redaktorlar: Prof. Məhərrəm Qasımoğlu
 Prof. Tofiq Hüseynoğlu
 Maslahətçilər: Prof. Zaza Aleksidze, Tbilisi
 Ramiz Abutalıbov, Moskva
 Prof. Horst Gödike, Paris
 Prof. Uilfred Fürman, Almaniya
 Prof. Fərid Ələkbərlil
 Prof. Murrey Hol, Vyana
 Prof. Fərif Ələkbərlil, Bakı
 Prof. Jala Qəribova, Bakı
 Prof. Kurtuluş Öztörpçü, Kaliforniya
 Prof. Aidə Hüseynova, İndiana
 Prof. Anna Oldfild, Nyu York

"Azərbaycan mədəniyyətini Azərbaycan İnternəşnl vasitəsilə Amerikaya gətirdiyinə və Birləşmiş Ştatlarla Azərbaycan arasında mədəni, humanitar və təhsil mübadiləsi vasitəsilə daimi körpülər qurmaq üçün yorulmadan çalışdığına görə" Bakıdakı Amerika Birləşmiş Ştatları Səfirliyi tərəfindən ABŞ Azərbaycan münasibətlərinin inkişafı naminə təqdim edilən "Hafiz Paşayev Mükafatı"nın 2009-cu ilki sahibi. Jurnal Yeni Yazarlar və Rəssamlar tərəfindən "Azərbaycanın tarixi, ədəbiyyatı, mədəniyyəti və həqiqətlərini dünyada təbliğ etdiyinə görə" Azərbaycanda "İlin ən yaxşı jurnalı seçilib" (may, 2007).

Azərbaycan İnternəşnl jurnalı dünya azərbaycanlıları ilə bağlı müzakirələrə və fikirlərə müstəvi yaratmaq məqsədi daşıyan müstəqil nəşriyyatdır.

Bu üç hissəli xüsusi Əli və Nino buraxılışını 24 dollara əldə edə bilərsiniz. Abunə haqqı (rübük nəşr olunur): ABŞ 36 dollar, Kanada poçtu 40 dollar, beynəlxalq poçt 50 dollar. Jurnalın əvvəlki saylarını əldə etmək və abunə olmaq üçün AZER.com sahifəsində STORE bölməsinə daxil olun.

Dünyanın ən məşhur internet ensiklopediyası WIKIPEDIA.org-da jurnala 350-dən çox istinad var.

AZER.com

Azərbaycan İnternəşnl jurnalı

"Azərbaycan haqqında dünyada ən böyük sayt", jurnalın 1993-cü ildən çıxan nömrələrinin arxividir, burada təxminən 2400 məqalə və 6300 şəkil

AZgallery.org

"Azərbaycan incəsənətinin tanınmayan dünyasını kəşf edin" 170 azərbaycanlı rəssamın 4000 əsəri

AZERI.org

Azərbaycan dili və ədəbiyyatı

İngilis və Azərbaycan dillərində (latin və ərəb əlifbası) Azərbaycan dilində 350 əsər, ingilis və Azərbaycan dillərinə 275 tərcümə (latin və ərəb əlifbasında)

HAIJIBEYOV.com

Azərbaycanın dahi bəstəkari Üzeyir Hacıbəyovun (1885-1948) xatirəsinə

ALI-NINO.com

2011-ci ildə istifadəyə veriləcəkdir.

Azerbaijan International

Box 5217, Sherman Oaks, CA 91413, USA

Tel: (310) 440-0800 • AI@AZER.com

Bakı ofisi

Sea View Plaza, Nərimanov 4

Tel: (994-12) 497-6136 • AI@AZER.com

MEGA BASIM, ISTANBUL

MEGA.com.tr

© Copyright 2011 Azerbaijan International

ISSN 1075-086X. Bütün hüquqlar qorunur. Nəşrin yazılı razılığı olmadan bu jurnalın heç bir hissəsi heç bir formada formasiyadan və məqsəddən asılı olmayaraq, elektron və ya surətinin çıxarılması, səslərin köçürülməsi vasitələri də daxil olmaqla mexaniki üsulla və digər məlumat saxlama və əldə etmə vasitələri ilə təkrar istehsal edilə və yayımlana bilməz.

- 252 1930-cu illər: Hilal Münşi: Berlində Əsəd Bəyin saxtakarlığını ifşa edir
- 253 Ticarətin hiylələri: "Tolstoy plagiatçı kimi", müəllif: Essad Bey
- 254 Prototip yəhudi qızı idi: Yusif Vəzirovun gündəliyi Ninonun kimliyini aşkara çıxarr
- 101 Səbəb: Yusif Vəzir Çəmənəmimli – Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi
- 262 1. Həyat təcrübələri (1-44)
- 284 2. Tarix (45-49)
- 290 3. Mövzular (50-53)
- 292 4. Təkbidilməz (54-68)
- 300 5. Adlar (69-75)
- 304 6. Metaforalar (76-78)
- 306 7. Prototiplər (79-81)
- 308 8. Oxşar əsərlər (82-97)
- 316 9. Sovet dövrü
- 318 101 Səbəb: Qeydlər
- 334 Ceniya Qraman: İngilis dilinə ilk tərcümə: "Sevginin əməyi" Bibliografiya
- 336 Əli və Ninonun müəllifliyi ilə bağlı seçilmiş kitablar
- 348 Əli və Ninonun müəllifliyi ilə bağlı seçilmiş məqalələr
- 352 Azərbaycan İnternəşnl jurnalında Əli və Nino ilə bağlı məqalələr
- 354 Əsəd Bəyin adı altında : Az zamanda çox kitab: 8 ildə 16 kitab
- 358 Əsəd Bəyin kitablarına icmallar: Əsasən ingilis dilində olan tənqidi icmalların siyahısı
- 360 Çəmənəmimli haqqında kitablar—əksərən Azərbaycan dilində
- 362 Ədəbi işlər: Yusif Vəzir Çəmənəmiminin kitabları

XX əsrin əvvəllərində Bakıda qarışıq nigahlar baş tuturdumu? Azərbaycanlı iş adamı Əli və gürcü gözəli Aleksandra cütlüyü Yusif Vəzir Çəmənəmiminin yaşadığı evdən iki məhəllə aralı yaşayırdı. Onlar da qızlarına Əli və Ninonun qızlarına verdiyi "Tamar" adını vermişdilər.

22

Vakka iddia edirdi ki, Lev Nussimbaumun atasının adı Arslanoğlu idi. Əsəd Bəyin sərvətindən faydalanmaq üçün Vakka daha hansı nağılları uydurmuşdu?

148

Əli və Ninonun Bakısını tanıyın. Şəhərin mərkəzinə gəzintiyyə çıxın. Bir əsrlik tarixə malik qədim memarlıq abidələrinə baxın.

32

Əli və Nino çap edildiyi 1937-ci ildə Əsəd Bəyin həyatında daha hansı hadisələr baş verirdi? O həqiqətən də *Mən çirkin bir qız idim* romanını yazaraq öz adı altında çap etdirməsi üçün dostu Anmari Selinkoya vermişdimi? Tez-tez soruşulan suallar, Səbəb N. 154

91

Əsəd Bəyin Qurban Səid təxəllüsü ilə imzaladığı *Der Mann* (Sevgidən bixəbər kişi) adlı gizli 'xatirə-roman-gündəlik' tipli əsəri heç zaman çap edilməmişdi. Lakin hazırda professor Uilfred Furmanın sayəsində bu əsər tapılmış və altı dəftərin hər birinin mətni transkripsiya edilərək çap edilmişdir.

Əsəd Bəy yazırdı ki, vəfasız arvadlar (öz arvadı Erikani nəzərdə tuturdu) vəhşi pişiklərlə bir torbaya salınıb Bosfora atılmalıdırlar. Həssas sevgi romanı Əli və Nino da məhz bu dövrdə yazılmışdı. Bunları eyni bir şəxs yazmışdı? Bunları yazan müəllif eyni zamanda Qurban Səid ola bilərdimi? Səbəb N. 153

91

